مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان/ سال شانزدهم/ زمستان ۱۳۹۰/۱۰۰-۹۲

بررسی ویژگیهای شخصیتی و ادراک کنترل مادر و رابطه آن دو با اضطراب دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان در سال ۱۳۸۹

فریبا یزد خواستی[1]، لیلا توانگر[2]

۱- استادیار گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (مؤلف مسؤول) تلفن: ۷۹۳-۴۱۹۹
faribayazdkhasti@yahoo.com

۲- کارشناسی روان شناسی بالینی، گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده

زمینه و هدف: هدف از پژوهش حاضر شناخت رابطه ویژگی‌های شخصیتی و ادراک کنترل مادر و تعامل این دو با اضطراب دانشجویان می‌باشد.

روش و بررسی: این پژوهش به روش توصیفی- تحلیلی و از نوع مقطعی انجام شده است. نمونه شامل ۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه اصفهان می‌باشد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسشنامه ۱- اضطراب کتل، ۲- پرسشنامه کنترل مادر و ۳- پرسشنامه شخصیت NEO-FFI[1] استفاده شده است. داده‌ها با استفاده از آنالیز واریانس رگرسیون، تحلیل واریانس دو طرفه و آزمون توکی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشانگر آن بود که از یک سو ادراک کنترل مادر با اضطراب رابطه داشته و از سوی دیگر ویژگی‌های شخصیتی شامل بی‌ثباتی هیجانی، برون گرایی، توافق و وجدانی بودن با اضطراب رابطه دارد. دیگر نتایج پژوهش نشان داد که تعامل ویژگی‌های بی‌ثباتی هیجانی، توافق و وجدانی بودن با ادراک کنترل مادر، با اضطراب رابطه دارد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش اهمیت اقدامات پیشگیرانه را در قالب برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای به مادران در ارتباط با ویژگی‌های مزاجی و شخصیتی متفاوت کودکان و شیوه‌های ارتباط با آنها را نشان می‌دهد.

کلید واژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی، ادراک کنترل مادر، اضطراب

وصول مقاله: ۸۹/۳/۲۷ اصلاحیه نهایی: ۹۰/۷/۹ پذیرش مقاله: ۹۰/۷/۲۵

1. NEO Five Factor Inventory

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

مقدمه

یکی از اختلالات شایع دوران نوجوانی و جوانی اضطراب است. دنیای ما دنیایی است که شتابان به سوی صنعتی شدن پیش می‌رود و در این بین انسانها دچار مسائل و مشکلات روانی گشته‌اند که به شدت در عملکرد شغلی، تحصیلی افراد در دهه سوم زندگی‌شان تأثیر منفی گذاشته است. اضطراب نقش عمده‌ای را درآسیب شناسی روانی بازی می‌کند و نقش مهمی در فرآیند رشد در تمام سنین عمر بر عهده دارد (۱).

اضطراب یک احساس منتشر بسیار ناخوشایند و اغلب مبهم دلواپسی است که با یک یا چند تا از احساسهای جسمی همراه می‌گردد (۲). قرن بیستم را قرن اضطراب نامیده‌اند (۳)، این نامگذاری بیانگر این واقعیت ناخوشایند است که در این قرن علی‌رغم بهبود وضعیت معیشتی و بهداشتی مردم، کاهش اعجاب انگیز مرگ و میر، رشد فزاینده علم و فن‌آوری و دهها پارادایم در قلمرو روانشناسی و روانپزشکی و... شیوع اضطراب به صورت سرسام آوری افزایش یافته است (۲). به گونه‌ای که برآورد می‌شود قریب ده درصد از مراجعین معمولی کلینیک‌های سرپایی روانشناسی بالینی و روانپزشکی را بیماران مضطرب تشکیل می‌دهند (۴). برخی محققین نیز دریافته‌اند که میزان شیوع حالات مختلف اضطراب در بین برخی گروه‌های سنی و شغلی نظیر دانشجویان، گاهی بیش از بیست درصد افزایش می‌یابد (۵).

عوامل محیطی و درونی مختلفی میزان اضطراب فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهند از میان این عوامل می‌توان به دو عامل کنترل والدین (۶) و ویژگی‌های شخصیتی فرد (۷) اشاره کرد. کنترل رفتار اشاره می‌کند بر کوششی که والدین برای نظم بخشیدن یا مدیریت رفتار کودک بکار می‌برند. در واقع کنترل رفتار با تقاضاها، دستورات و بایدها و نبایدهایی که والدین در ارتباط با فرزندان خود بکار می‌برند سروکار دارد. کنترل رفتار همچنین به معنای مقدار پافشاری والدین برای اجابت تقاضاها، دستورات، قوانین و بایدها و نبایدها توسط فرزندان می‌باشد. با وجود این کنترل رفتار به شیوه‌هایی که والدین برای وادار کردن فرزندان در اجرای قوانین بکار می‌برند اشاره‌ای نمی‌کند. زیرا برای مثال والدین کنترل‌کننده ممکن است برای اعمال کنترل از تنبیه‌های جسمی استفاده کنند (۸).

همانطور که اشاره شد علاوه بر نحوه کنترل والدین، شخصیت نیز نقش مهمی را در پیدایش اضطراب ایفا می‌نماید. شخصیت به جمع کلی ویژگی‌های فیزیکی، روانی، هیجانی و اجتماعی فرد اطلاق می‌شود. شخصیت مفهومی کلی و شامل کلیه ویژگیهایی است که فرد را موجودی بی‌همتا و متفاوت از دیگر افراد می‌سازد (۹). تحقیقاتی در ارتباط با رابطه عوامل تشکیل دهنده شخصیت و کنترل والدین و اضطراب بطور مجزا و همچنین تعامل شیوه‌های فرزند پروری و شخصیت و رابطه این تعامل با اضطراب کودکان انجام گرفته است که بطور نمونه به چند مورد اشاره می‌گردد. یافته‌های پژوهش خسروی و بیگدلی نشان دادندکه از بین پنج عامل بزرگ شخصیت (بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، توافق، دلپذیر بودن، با وجدان بودن) بی‌ثباتی هیجانی صفتی است که تأثیر معنادار بیشتری بر عملکرد شخص در موقعیت‌های استرس زا دارد (۶). یافته‌های آنها همچنین نشانگر آن بود که بین برون‌گرایی و اضطراب رابطه‌ای منفی و بین درون‌گرایی با اضطراب رابطه‌ای مثبت وجود دارد. علاوه بر این کنترل افراطی والدین نیز درون‌گرایی و اضطراب را افزایش می‌دهد. یافته‌های ریتمن و آصف[1](۱۰) همچنین نشانگر تأثیر کنترل ادراک شده در کودکی بر اضطراب دوران جوانی بودند. یزدخواستی (۱۱) در تحقیقی تحت عنوان رابطه بین شخصیت وطرد و پذیرش مادر، تأثیر تعامل این دو متغیر بر اضطراب و مشکلات رفتاری کودکان در کشور ژاپن را تأیید نمود.

اضطراب از جمله عواملی است که می‌تواند اثرات ناخوشایندی بر دانشجویان و جوانان بر جای نهد؛ به گونه‌ای

1. Reitman, Asseff

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

که عملکرد تحصیلی و آینده شغلی و کارآمدی فردی و اجتماعی آنان را دستخوش تغییر سازد از همین روی باید تلاشهای فراگیری به منظور پیشگیری از ابتلای دانشجویان به اضطراب شدید و فراگیر مبذول داشت. لکن تلاشها تنها زمانی موفقیت‌آمیز و اثربخش خواهد بود که مبتنی بر یافته‌های پژوهش باشد لذا در این تحقیق با بررسی دو عامل مهم درونی و محیطی مؤثر بر اضطراب، سعی بر آن است که علل احتمالی اختلال اضطراب در بین دانشجویان آشکار گردد. بنابراین هدف این پژوهش شناخت رابطه ویژگی‌های شخصیتی و ادراک کنترل مادر و تعامل این دو با اضطراب دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان می‌باشد.

روش بررسی

این تحقیق به روش توصیفی- تحلیلی و از نوع مقطعی انجام شد. در این تحقیق تعداد ۵۰ نفر از دانشجویان دختر ۲۰ تا ۲۳ ساله مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و بوسیله پرسشنامه NEOFFI، پرسشنامه کنترل والدین و پرسشنامه اضطراب کتل مورد ارزیابی قرار گرفتند.

در این پژوهش از چند پرسشنامه نئو.اف.اف.آی، پرسشنامه کنترل والدین و پرسشنامه اضطراب کتل استفاده شد.پرسشنامه نئو.اف.اف.آی یکی از جدیدترین پرسشنامه‌های مربوط به ارزیابی ساختار شخصیت افراد ۱۸ سال به بالا است، که در سال ۱۹۸۵ توسط مک کری و کاستا (۱۲) تهیه شده است. ترجمه و انطباق فارسی این آزمون نیز توسط دکتر حسین حق شناس (۱۲) انجام شده است. این پرسشنامه دارای ۶۰ سؤال خود ارزیابی و پنج عامل بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، توافق، دلپذیر بودن، با وجدان بودن می‌باشد. پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت، ۰ (کاملا مخالفم)، تا ۴ (کاملا موافقم) تنظیم شده است. آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های‌پرسشنامه شخصیت والدین NEO توسط حق شناس بین ۰/۴۸ تا ۰/۸۷ برآورد شده است (۱۲).

مقیاس کنترل والدین در سال ۲۰۰۷ توسط رونالد روهنر ساخته شد. پرسشنامه کنترل والدین به منظورسنجش تجربه میزان ادراک کنترل مادر در دوران کودکی تهیه شده است. این پرسشنامه برای افراد ۸۹-۱۹ ساله طراحی شده است. پرسشنامه شامل ۱۳ سئوال خود ارزیابی است .سئوالات در ۴ درجه، از درجه ۱ (تقریباً همیشه نادرست) تا درجه ۴ برای پاسخ (تقریبا همیشه درست) نمره‌گذاری شده‌اند. آلفای کرونباخ آن توسط روهنر معادل ۰/۹۱ گزارش گردید. این پرسشنامه برای اولین بار در ایران و دراین تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است. در مرحلهٔ اول ابتدا مقیاس‌ها به زبان فارسی برگردانده شده و بعد ترجمه فارسی توسط یکی از اساتیدگروه زبان انگلیسی به زبان انگلیسی ترجمه عکس شد و با اصل پرسشنامه مطابقت داده شد. سپس برای بررسی اعتبارصوری، مقیاس‌ها در اختیار عده‌ای از روانشناسان قرار داده شد تا اعتبار صوری آن بررسی گردد. پس از اصلاحات لازم به منظور تعیین قابلیت فهم سؤالات، پرسشنامه در یک نمونه محدود مورد بررسی قرارگرفت تا اشکالات احتمالی مشخص گردد. پس از آن در معرض نظر ۵ داور متخصص قرار گرفت. پس از رفع اشکالات، فرم نهایی تهیه شد. بعد از تهیه فرم نهایی مقیاس در اختیار آزمودنی‌ها قرارگرفت و نتایج استخراج گردید. سپس آلفای کرونباخ توسط نرم افزار spss برابر با ۰/۷۲ محاسبه شد. در این پرسشنامه با توجه به نمره T، کنترل والدین به سه گروه تقسیم شده است نمرات بین ۱۳ تا ۳۲ نشانه کنترل پایین است که معادل نمره T کمتر از ۴۹ (رتبه درصدی کمتر از ۵۵) می‌باشد یعنی والدین به ندرت تلاش می‌کنند که رفتار کودک را کنترل کنند. نمرات بین ۳۳ تا ۳۵ نشانه کنترل متوسط است که معادل نمره T ۴۹ تا ۵۵ (رتبه درصدی بین ۵۶ تا ۷۶) می‌باشد یعنی والدین برای کنترلشان انعطاف پذیرند و برای برآوردن خواسته‌های والدینی در برخی زمینه‌ها اصرار دارند، ولی به نوباوگان اجازه آزادی عمل قابل توجهی می‌دهند. نمره بالاتر از ۳۶ نشانه کنترل بالا است که معادل نمره T بیشتر از ۵۶ (رتبه

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

درصدی بیشتر از ۷۷) می‌باشد یعنی والدین بسیار درخواست‌کننده و دستور دهنده‌اند و رفتار کودک را همیشه کنترل می‌کنند و خواهان اطاعت بی چون و چرا هستند.

پرسشنامه اضطراب کتل در سال ۱۹۵۷ توسط کتل ساخته شد. این پرسشنامه به منظور ارزیابی اضطراب افراد ۱۴ سال به بالا تهیه شده است و شامل ۴۰ سئوال است که مجموع ۲۰ سؤال اول اضطراب آشکار و مرضی و مجموع ۲۰ سؤال دوم اضطراب پنهان و مجموع کل نمرات اضطراب کلی را نشان می‌دهد. مقیاس کتل برای سئوالات مختلف به صورت چهار شکل: صحیح، ؟، غلط/بله، ؟، خیر/گاهی، به ندرت، هرگز/اغلب، گاهی، هرگز نمره‌گذاری شده است. پایایی این پرسشنامه در تحقیقات مختلف محاسبه شده است. برای مثال قاضی عسگر (۱۳) پایایی آن را ۸۲/. گزارش داد. در تحقیق حاضر با محاسبه آلفای کرونباخ، پایایی این پرسشنامه برای دانشجویان ۸۴/. برآورد شد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آنالیز واریانس رگرسیون، تحلیل واریانس دو طرفه و آزمون توکی استفاده شده است. از این آزمونها به ترتیب به منظور سنجش بررسی روابط متغیرهای پژوهش و تعامل عاملی بین متغیرها استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج مربوط نشان داد که کنترل والدین پیش‌بینی‌کننده اضطراب دانشجویان است.(جدول ۱).

جدول ۱: خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون برای پیش بینی اضطراب دانشجویان توسط کنترل مادر

متغیر	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	F	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	بتا	سطح معناداری
کنترل مادر	۳۸/۳	۱۰/۱	۴۸	۴/۱۷	۴۶۵۳/۱	۹۶/۹۴	۰/ ۲۸	۰/۰۴

همچنین رابطه بین عوامل شخصیت بی‌ثباتی هیجانی، برونگرایی، توافق، و وجدانی بودن به عنوان متغیرهای پیش بین و اضطراب در دانشجویان، به عنوان متغیر ملاک، بررسی گردید و نتایج نشان داد که این متغییرها پیش‌بینی‌کننده اضطراب در دانشجویان می‌باشند (جدول ۲).

جدول ۲: خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون برای پیش بینی اضطراب دانشجویان توسط عامل‌های ویژگی‌های شخصیت

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	F	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	بتا	سطح عناداری
بی ثباتی هیجانی	۲۱/۰	۸/۵۸	۴۸	۲۰/۰۳	۳۵۵۳/۹	۷۴/۰۴	۰/۵۴	۰/۰۰
وجدانی بودن	۳۳/۲	۶/۳۱	۴۸	۲۴/۶	۳۳۴۳/۸	۶۹/۶۶	-۰/۵۸	۰/۰۰
توافق	۳۱/۵	۵/۳۰	۴۸	۱۰/۵	۴۱۴۶/۶	۸۶/۳۸	-۰/۴۲	۰/۰۰
برون گرایی	۲۹/۱	۵/۷۱	۴۸	۹/۶	۴۲۱۰/۳	۸۷/۷۱	-۰/۴۰	۰/۰۰

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

سپس نتایج رابطه تعامل عامل شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی وادراک کنترل مادر، به عنوان متغیرهای پیش‌بین، با اضطراب دانشجویان، به عنوان متغییر ملاک، نشان داد که رابطه تعامل این متغیرها با اضطراب معنادار است (جدول ۳) .

جدول۳: خلاصه تحلیل واریانس دو راهه برای تعیین رابطه عاملهای شخصیتی و کنترل مادر با اضطراب دانشجویان

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مچذورات	F	سطح معناداری
بی ثباتی هیجانی × کنترل	۳۰۹/۸۷	۱	۶۷/۸۸	۵/۳۴	۰/۰۳
توافق × کنترل	۴۶۸/۵۳	۱	۴۶۸/۵۳	۵/۵۴	۰/۰۳
وجدانی بودن ×کنترل	۳۳۲/۲۹	۱	۳۳۲/۲۹	۵/۹۱	۰/۰۲

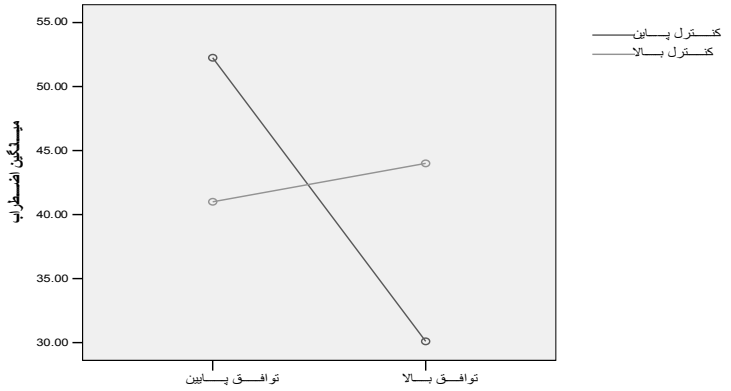
نتایج بررسی چگونگی تعامل ویژگی شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی دانشجویان و ادراک آنها از کنترل مادرانشان در پیش‌بینی اضطراب نشانگر آن بود که گروهی که دارای ویژگی شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی پایین می‌باشند هرگاه کنترل مادران خود را بالا ادراک نمایند اضطراب بیشتری نشان می‌دهند ولی گروهی که دارای ویژگی شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی بالا می‌باشند در صورتیکه کنترل مادران خود راپایین ادراک نمایند اضطراب بیشتری آشکار می‌سازند (نمودار ۱).

نمودار ۱: تعامل بی‌ثباتی هیجانی با کنترل در پیش‌بینی اضطراب

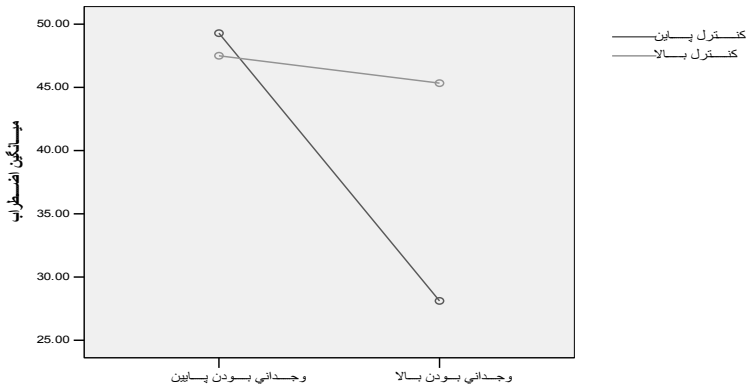
رابطه تعامل عامل شخصیتی توافق وکنترل مادر، به عنوان متغیرهای پیش‌بین با اضطراب، به عنوان متغیر ملاک نشان دهنده وجود رابطه معنادار این متغیرهای پیش‌بین با اضطراب بود (جدول ۳). در بررسی چگونگی تعامل این متغیرها نتایج حاکی از آن بود که در گروهی که دارای ویژگی شخصیتی توافق پایین می‌باشند هرگاه کنترل مادران پایین ادراک شود اضطراب بیشتری ظاهر می‌شود. ولی درگروهی که دارای ویژگی شخصیتی توافق بالا می‌باشند در صورتیکه کنترل مادران بالا ادراک گردد اضطراب بیشتری آشکار می‌شود (نمودار ۲).

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

نمودار ۲: تعامل توافق و کنترل در پیش‌بینی اضطراب

نتایج چگونگی تعامل این متغیرها نشان داد که گروهی که دارای ویژگی شخصیتی وجدانی بودن بالا می‌باشند هرگاه کنترل مادران خود را بالا ادراک کنند اضطراب بیشتری نشان می‌دهند. ولی گروهی که دارای ویژگی شخصیتی وجدانی بودن پایین می‌باشند در صورتیکه کنترل مادران خود را پایین ادراک نمایند اضطراب بیشتری آشکار می‌سازند (نمودار ۳).

نمودار ۳: تعامل وجدانی بودن و کنترل در پیش‌بینی اضطراب

بحث

نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌های این پژوهش نشانگر آن بودند که ادراک کنترل مادر می‌تواند پیش‌بینی‌کننده اضطراب دانشجویان باشد.

در تأیید این نتایج وود، مکلود، سیگمن، هوانگز و چو[1] (۱۴) در مدل تئوری پیشنهادی خود بیان می‌دارند که از جمله عواملی که می‌تواند در پیشرفت و نگهداری اضطراب دوران کودکی نقش داشته باشد شیوه‌های فرزندپروری و تعامل

1. Wood, Mcleod, Sigman , Hwangz, Chu

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

والدین است. خسروی و بیگدلی (۶) نیز در پژوهشی تحت عنوان بررسی علل اضطراب دانش‌آموزان دوره متوسطه دریافتند که کنترل افراطی والدین اضطراب دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. همچنین برک (۱۵) نیز اظهار می‌دارد که کودکان دارای والدین مستبد (که دارای کنترل اجباری بالایی هستند)، مضطرب و گوشه‌گیر هستند. نتایج همچنین نشانگر همبستگی مثبت بی‌ثباتی هیجانی با اضطراب و نیز همبستگی منفی برون گرایی، توافق و وجدانی بودن با اضطراب بود.

در خصوص بی‌ثباتی هیجانی و ارتباط آن با اضطراب نتایج پژوهش حاکی از آنست که هر چه بی‌ثباتی هیجانی بالاتر می‌رود اضطراب نیز افزایش می‌یابد. این یافته پژوهش با مطالعات انجام شده زیر هماهنگی دارد. برین[1] (۱۶) در تحقیقی تحت عنوان رابطه بین مدل پنج عاملی شخصیت و اضطراب بیان می‌دارد که عاملی که رابطه بسیار بالایی با بی‌ثباتی هیجانی دارد اضطراب است به این معنی که دانشجویان با سطح بالای بی‌ثباتی هیجانی نسبت به اضطراب، آسیب پذیرند. یافته‌های خسروی و بیگدلی (۶) نیز نشان می‌دهد که اضطراب به عنوان یک ویژگی و خصیصه شخصیتی با بی‌ثباتی هیجانی دانشجویان رابطه مثبت دارد. لازم به ذکر است که اضطراب یکی از زیر مقیاسهای بی‌ثباتی هیجانی است به طوری که افراد دارای بی‌ثباتی هیجانی، دارای اضطراب، خصومت و تکانشوری بیشتری هستند (۱۲).

در خصوص برونگرایی و ارتباط آن با اضطراب نتایج پژوهش نشان داد که هر چه برونگرایی بیشتر باشد اضطراب کمتر می‌شود. این یافته پژوهش با مطالعات انجام شده زیر هماهنگی دارد. با توجه به اینکه افراد برونگرا، افرادی اجتماعی و متمایل به شرکت در اجتماعات می‌باشند و نیز در عمل قاطع، حراف و اهل گفتگو هستند و همچنین به موفقیت در آینده امیدوار هستند (۱۲) و با توجه به اینکه افراد اجتماعی اعتماد به نفس بالاتری داشته و اعتماد به نفس بالا با اضطراب رابطه منفی دارد (۱۷) می‌توان اظهار داشت که افراد برون گرا اضطراب کمتری را نشان می‌دهند.

در خصوص توافق و ارتباط آن با اضطراب نتایج پژوهش نشانگر آن بود که با بیشتر شدن توافق، اضطراب کاهش می‌یابد. مطالعات متعددی حاکی از آن است که درمقیاس‌های ارزیابی توافق فرض بر آن است که افراد دارای توافق بالا دیگران را قابل اعتماد می‌دانند، نسبت به دیگران حسن نیت دارند، به گونه‌ای سخاوتمندانه به منابع دیگران اهمیت داده و مشتاق کمک به افراد نیازمند هستند. آنها دارای ویژگی‌های فرمانبرداری یا تبعیت هستند بدین معنا که به راحتی می‌توانند پرخاشگری خود را کنترل کنند و برای بخشیدن خطاهای دیگران آمادگی دارند. آنان افرادی متواضع‌اند و نسبت به دیگران همدلی و توجه نشان می‌دهند (۱۲). با توجه به این ویژگی‌ها و با توجه به نتایج تحقیقات گرینپ، آلمدیا و هانکی[2] (۱۸) که نشان دادند که توافق با بی‌قراری و تحریک پذیری همبستگی منفی دارند می‌توان گفت که افراد دارای توافق بالا دارای اضطراب کمتری می‌باشند.

در خصوص وجدانی بودن و ارتباط آن با اضطراب نتایج پژوهش نشانگر آن بود که با افزایش وجدانی بودن اضطراب نیز کاهش می‌یابد. به اعتقاد حق شناس (۱۲) وجدانی بودن به معنای کنترل تکانه‌هاست. در روند تکوین و رشد فردی افراد می‌آموزند که چگونه نیازهای خود را کنترل کنند به طوری که ناتوانی در برابر کنترل تکانه‌ها و تمایلات نشان دهنده اضطراب بالا در افراد بالغ است. ضمن اینکه افراد با کنترل خویشتن می‌توانند موفقیت‌های بالایی در زمینه‌های فردی و اجتماعی کسب کنند.

نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌های این پژوهش همچنین نشانگر رابطه تعامل ویژگیهای شخصیت؛ بی‌ثباتی هیجانی، توافق و وجدانی بودن و ادراک کنترل مادر با اضطراب دانشجویان بود.

1. Brain

2. Greenop, Almedia, Hankey

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

در خصوص رابطه تعامل ویژگی‌های شخصیت منفی مانند بی‌ثباتی هیجانی بالا، توافق پایین و وجدانی بودن با ادراک کنترل بالای مادر در پیدایش اضطراب کمتر و از طرف دیگر تعامل ویژگی‌های شخصیتی مثبت مانند بی‌ثباتی هیجانی پایین، توافق بالا و وجدانی بودن بالا با ادراک کنترل پایین مادر در پیدایش اضطراب می‌توان بر این نکته تأکید نمود که کنترل کودک در ابتدا با اعمال کنترل بیرونی صورت می‌گیرد ولی به تدریج کودک به کنترل درونی ترغیب می‌گردد تا استانداردهایی که سعی در دنبال کردن آنها دارد نه به دلیل اجبار دیگران، بلکه چون خود می‌خواهد به استانداردهای رفتاری خود تبدیل کند. والدین برای ایجاد کنترل درونی، شیوه‌های انضباطی مختلفی را به کار می‌بندند. این شیوه‌های انضباطی در ارتباط با کودکان با ویژگی‌های مختلف تفاوت دارد. کودکان با مزاج بسیار نافرمان در خانواده‌های محدود کننده به خوبی پرورش می‌یابند. کنترل بالا ممکن است از تأثیر مزاج نافرمان کودک بسیار نافرمان بکاهد. اندک بودن کنترل والدین بر کودکانی که نافرمانی آنها ضعیف است ممکن است محیط بهینه‌ای برای رشد کنترل فردی درونی شده ایجاد کند (۹).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تعامل برون گرایی و ادراک کنترل والدین نمی‌تواند پیش‌بینی‌کننده اضطراب باشد. این عدم ارتباط می‌تواند حاکی از آن باشد که افراد برون گرا به آسانی کنترل بیرونی را به کنترل درونی تبدیل می‌نمایند و افرادی اجتماعی‌تر بشمار می‌روند. از طرف دیگر همانطور که مشاهده شد با افزایش برون‌گرایی اضطراب افراد کاهش می‌یابد بنابراین می‌توان انتظار داشت که تعامل برون‌گرایی و ادراک کنترل والدین با اضطراب معنادار نباشد.

یافته‌ها همچنین حاکی از آنست که تعامل باز بودن و ادراک کنترل والدین پیش‌بینی‌کننده اضطراب نیست. برای تبیین این یافته می‌توان اذعان داشت که افراد دارای ویژگی بازبودن از پدیده‌های جدید و متنوع لذت می‌برند؛آنها علاقه‌مندند از نظرات و ارزشهای جدید آگاهی پیدا کنند؛ دوستان این افراد آنها را افرادی کنجکاو و خلاق می‌شناسند. این افراد پذیرندگی بیشتری نسبت به نظرات دیگران دارند (۱۲). بنابراین می‌توان اظهار داشت که این ویژگی در این افراد باعث شده که تعامل ویژگی باز بودن و ادراک کنترل والدین با اضطراب رابطهٔ معناداری را نشان ندهد.

محققین این پژوهش به این دلیل از این تعداد حجم نمونه استفاده نمودند که جمع‌آوری نمونه‌ایی بیش از ۵۰ نفر امکان پذیر نبود و یا باید از کل تحقیق صرفنظر می‌شد یا به همین حجم نمونه اکتفا می‌گردید. در تحقیقات آتی بهتر است گروه بیشتری مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرند.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش اهمیت اقدامات پیشگیری را در قالب برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای به مادران در ارتباط با ویژگی‌های مزاجی و شخصیتی متفاوت کودکان و شیوه‌های ارتباط با آنها نشان می‌دهد. نکته مهم آنکه این آموزش باید در مراحل کودکی صورت پذیرد. هم اکنون در برخی از کشورها این کلاسها به طور گسترده در مهد کودک‌ها و مقاطع ابتدایی و حتی راهنمایی ارائه می‌گردند. در کشور ما نیز چنین کلاسهایی اما نه در سطح مطلوب برگزار می‌شود. محتوای مطالب ارائه شده مهارتهای ارتباط والد و کودک را افزایش نمی‌دهد؛ اما در هر صورت، یافته‌های این پژوهش را می‌توان در برنامه‌های آموزشی به کار گرفت. از سوی دیگر، به کاربری این یافته‌ها در آموزش مشاوران و روانشناسان و نیز در کارهای بالینی سودمند خواهد بود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از دانشگاه اصفهان و کلیه دانشجویان محترم که در انجام این تحقیق مساعدت لازم را فراهم نموده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]

References
1. McCabe E, Miller J L, Laugesen N, Antony M M, Young L. The relationship between anxiety disorders in adults and recalled childhood teasing. journal of Anxiety Disorders 2010;24:238-243.
2. Kaplan V Sadock B. Abstract of Psychiatry. Translated by Nosratollah poorafkari. 4th ed. Tehran: Shahrab Publication 2007.p.182.
3. Barrera T L, Norton P J. Quality of life impairment in generalized anxiety disorder, social phobia, and panic disorder. Journal of Anxiety Disorders 2009;23:1086-1090.
4. Behar E, DiMarco L D, Hekler E B, Mohlman J, Staples A M. Current theoretical models of generalized anxiety disorders. Journal of Anxiety Disorders 2009;23:1011-1023.
5. Tavakoli S. Compare anxiety of chemistry and accountancy majors students in university of Isfahan [dissertation]. University of Isfahan, 2008.
6. Khosravi M & Bigdeli I. The relationship between personality characteristics and test anxiety in students. Journal of Behavioral Science2008;1:13-24.
7. Shamloo S. Psychopathology. Second ed. Tehran: Roshd Publication 2004.p.119-137.
8. Rohner R. Handbook for the study of parental acceptance and rejection. 1st ed. USA: Rohner research publications; 2007.p.107-119.
9. Rice F.Human Development: a life-span approach. 4th edition. Translated by Frough M. Tehran: Arjmand publication 2008.p.235-287.
10. Reitman D, Asseff J. Parenting practices and their relation to anxiety in young adulthood. Journal of Anxiety Disorder 2010;24:565-572.
11. Yazdkhasyi F, Harizunka S. The effects of temperment and percived mental rejection on childhood anxiety and behaviour problems.School Psychology International 2005;25:128-105.
12. Haghshenas H. Five factor personality characteristics project. 1st ed. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences, 2006.p.17-34.
13. Ghaziasgar N. The efficacy stress inoculation training on math and performance anxiety on fifth grade elementary students with math learning disability in Esfahan [dissertation]. University of Isfahan, 2008.
14. Wood J, Mcleod B, Sigman M, Hwangz W, Chu B. Parenting and childhood anxiety: theory empirical findings and future direction. Child Psychology and Psychiatry 2003;44:134-151.
15. Berk L. Development through the lifespan. Traslated by Yahya Seyed Mohammadi. 11th ed. Tehran: Arasbaran Publication. 2004:382-390.
16. Brain F. A test of the relationship between personality traits and test anxiety [dissertation]. University California: California University; 2004.
17. Farhoodian A. The effect of extraversion on self confidence; direct or indirect. Journal of Advances in Cognitive Science 2004;1:54-70.
18. Greenop H, Almedia O, Hankey L. Premorbid personality traits are associated with post-stroke behavioral and psychological symptoms. International Psychogeriatrics 2009;21:687-700.

[Downloaded from sjku.muk.ac.ir on 2026-11-16]